

„Człowiek z marmuru” reż. Andrzej Wajda

Opracowanie Radosław Dąbrowski

I. PODSTAWOWE TECHNIKI NAUCZANIA

STOPKLATKA	
Wskazówki dla nauczyciela	Pytania do uczniów
Pokaż uczniom kadr (6:16).	• Jaką postawę przyjmuje Agnieszka? Jak się zachowuje? Jak jest ubrana?• Czy na podstawie wyglądu czy ubioru bohaterki można wskazać pewne cechy jej charakteru, stylu życia? Jakie wrażenie kreuje młoda reżyserka?
Pokaż uczniom kadr (9:49).	• Dlaczego młoda reżyserka przejęła kamerę od operatora?• Jakie obiekty filmuje?• Czy można wskazać pewne symboliczne znaczenie tego zdarzenia? PODPOWIEDŹ: Agnieszka dosłownie bierze sprawy w swoje ręce i już nie tylko jako reżyser, lecz także autor zdjęć, decyduje o kształcie filmu. Przekracza granicę pewnego moralnego postępowania, przy której zatrzymał się jej operator. To także symboliczne złamanie bariery, jaka w tamtejszym okresie oddzielała artystów od wszelkich archiwów historycznych, pamięci zbiorowej.
Przypomnij uczniom scenę w poczekalni (1:16:08–1:18:46). Następnie pokaż im kadr (1:18:56).	• Jak został ukazany gabinet pułkownika UB? Jakie wrażenie sprawia? Jakie wyposażenie się w nim znajduje? Co robi pułkownik? PODPOWIEDŹ: Rekwizyty w gabinecie zostały ograniczone do minimum – w pomieszczeniu stoją zaledwie biurko, na którego blacie nie znajdują się żadne przedmioty, oraz elektryczna lampka na podłodze. Na nagich ścianach nie wiszą żadne obrazy ani półki. Widoczność także jest ograniczona przez wpadające przez okna blade światło. Pułkownik siedzi i czyta gazetę. Pustka w niezagraconym, „czystym” gabinecie oraz beztroska postawa mężczyzny za biurkiem symbolicznie oddają to, w jaki sposób pozbyto się Wincentego Witka, aresztując go.

DŹWIĘK I OBRAZ

Wskazówki dla nauczyciela

Pokaż uczniom scenę z projekcją filmu „Oni budują nasze szczęście” w reżyserii Jerzego Burckiego z wyłączonym dźwiękiem (18:15-28:38).

Pokaż uczniom scenę z projekcją fragmentu filmu o Mateuszu Birkucie, do którego nie została dodana ścieżka audialna (29:18-30:09).

Pytania do uczniów

- Kim jest główny bohater filmu? Czego dowiadujemy się o nim z samego obrazu?
- Jaka muzyka może być obecna w materiale? O czym może opowiadać narrator pozakadrowy?
- Jakie wydarzenia zostały przedstawione w materiale?
- Jakie postaci historyczne pojawiają się w filmie?

- Czego dowiadujemy się z samego obrazu? Co się dzieje na ekranie?
- Jaka muzyka mogłaby zostać zastosowana w materiale?
- Co mógłby powiedzieć potencjalny narrator pozakadrowy?

CZOŁÓWKA I TYŁÓWKA

Wskazówki dla nauczyciela

Pokaż uczniom czołówkę filmu

Pokaż uczniom tyłówkę filmu

Pytania do uczniów

- Kim jest tytułowy człowiek marmuru?
- Jakie elementy tworzą czołówkę? Czy jest ona rozbudowana? Do czego służy?
- Jaką muzykę słyszymy? Jaki nastrój kreuje?
- Jakie zawody filmowe pojawiają się w czołówce?
- Czym zajmują się przedstawiciele tych zawodów?

- Jakie elementy tworzą tyłówkę? Czy jest ona rozbudowana? Do czego służy?
- Czy można zauważyć podobieństwa z czołówką? Albo z inną z wcześniejszych scen w filmie?
- Jaki nastrój panuje podczas tyłówki? Co w niej widzimy? Jakie dźwięki słyszymy?
- Jakie zawody filmowe pojawiają się w tyłówce? Czym zajmują się przedstawiciele tych zawodów?

UJĘCIA

Wskazówki dla nauczyciela

Pokaż uczniom ujęcie (1:19-3:11).

Pokaż uczniom dwa inne ujęcia w zestawieniu z poprzednim (1:36:57-1:38:55; 2:32:39-2:33:50).

Po obejrzeniu filmu zapytaj uczniów o pracę kamery oraz plany filmowe.

Pytania do uczniów

- Dlaczego reżyser zdecydował się nakręcić scenę z jednego ujęcia? Jakiego efektu nie udało się osiągnąć przy wprowadzeniu cięcia montażowego?
- Jakie jest ujęcie - w ruchu czy statyczne?
- Jakie tempo cechuje scenę?
- Jak zachowują się bohaterowie? W jaki sposób mówią? Czy wykonują jakieś gesty?
- Jaka jest relacja postaci z otoczeniem? Czy przestrzeń, w której rozgrywa się rozmowa, ma znaczenie?

PODPOWIEDŹ: Warto zauważyć, że sceneria jest dość monotonna. Długi, przepastny korytarz stanowi zaledwie niewyraźne tło dla poruszających się dynamicznie, pochłoniętych rozmową ekspresywnych bohaterów. Mijane przez postaci drzwi i okna wyglądają podobnie, rzadko w kadrze pojawia się inny bohater, zatem cała uwaga widza podporządkowana zostaje młodej reżyserce oraz jej redaktorowi.

- Czy można wskazać podobieństwa pomiędzy ujęciami? Co je różni?
- Jakimi planami filmowymi operuje Edward Kłosiński?
- W jakich momentach pojawiają się ujęcia statyczne, a kiedy kamera zostaje wprowadzona w ruch?

TRANSFORMACJE RODZAJOWE

Wskazówki dla nauczyciela

Pokaż uczniom **plakat** filmu „Człowiek z marmuru” oraz **inne prace** Marcina Mroszczaka dostępne w serwisie Galpla.

Pytania do uczniów

Uczniowie otrzymują za zadanie przygotować własną pracę plastyczną. Plakat filmu ma zostać dedykowany Agnieszce. Bohaterka powinna być najważniejszą postacią na posterze, tak samo jak jest nią Mateusz Birkut na pracach Marcina Mroszczaka.

II. KLUCZOWE PYTANIA

PRACA KAMERY

- W jaki sposób sportretowano Agnieszkę – protagonistkę „Człowieka z marmuru”?

PODPOWIEDŹ: Warto zwrócić uwagę na sposób filmowania – kamera Edwarda Kłosińskiego bardzo często znajduje się na wysokości brzucha aktorki lub nieco z dołu, co zdynamizowało tę pełną pasji, zdeterminowaną i stale zaangażowaną w działanie postać. W statycznych scenach rozmów natomiast pojawiają się sugestywne zbliżenia, uchwytyjące ekspresywną grę Krystyny Jandy.

- Czy w filmie występują częściej ujęcia w ruchu czy statyczne?

PODPOWIEDŹ: W filmie kamera bardzo często znajduje się w ruchu i krąży pomiędzy bohaterami (np. podczas sceny bicia rekordu w układaniu cegieł), płynnie przechodząc z planów bliskich do dalszych, co znakomicie oddaje dynamikę danych zdarzeń. Ponadto ruch symbolicznie odnosi się do obecnego w opowieści na wielu polach progresu – dotyczącego rozwoju budownictwa, przemian społecznych, kształtowanej świadomości Birkuta czy pokonywania drogi przez Agnieszkę i sukcesywnego zbierania przez reżyserkę materiału na film. Ruch stanowi oznakę zachodzącej zmiany.

- Czy praca kamery wpływa na odbiór obrazu, poziom emocjonalny ekranowej opowieści?
- Jakie plany filmowe widzimy w „Człowieku z marmuru”

PODPOWIEDŹ: Definicje planów filmowych (z: B. Bordwell, K. Thompson, „Film Art. Sztuka filmowa. Wprowadzenie”, tłum. Bogna Rosińska, Warszawa 2014):

Plan amerykański – sposób kadrowania, w którym postać człowieka widziana jest od kolan w górę

Plan ogólny – sposób kadrowania, w którym skala obiektu widocznego na ekranie jest mała. Sylwetki bohaterów są widoczne z daleka i nie są na ogół rozpoznawalne

Plan średni – sposób kadrowania, w którym obiekt widoczny na ekranie jest średniej wielkości; postać człowieka widziana od pasa w górę zajmuje w tym planie większość kadru

Plan totalny – plan, w którym przedstawiony obiekt widoczny jest w bardzo małej skali; widok całego pejzażu, budynku albo tłumu ludzi, który wypełnia ekran

Półzbliżenie – sposób kadrowania, w którym skala obiektu widocznego na ekranie jest dość duża; postać człowieka, widziana od klatki piersiowej w górę, zajmuje w takim planie większość kadru

Zbliżenie – jeden z bliskich planów filmowych, czyli rodzaj kadrowania, w którym skala obiektu w kadrze jest relatywnie duża; najczęściej będzie to głowa postaci od szyi w górę albo przedmiot porównywalnej wielkości, który wypełnia większość kadru

KOLORYSTYKA

- Czy w filmie obecne są sceny lub sekwencje w bieli i czerni?
- Czy obecne na sekwencjach dokumentalnych biel i czerń mogą nieść pewne symboliczne znaczenie i być czymś więcej niż tylko aspektem technicznym filmu o Mateuszu Birkucie?

PODPOWIEDŹ: Wiktor Woroszyński stwierdził: „W przodowniku Birkucie z Nowej Huty (...) rozpoznawałem swoje pokolenie, z jego czarno-białą (jak na ekranie) wiarą, entuzjazmem i naiwnością. (...) Przecież ja tam byłem, rozładowywałem nocą cegły, brnąłem w błocie, spałem z junakami na wielkiej sali, pisałem o nich poemat prymitywny jak oni. (...) Patrzę na naszą młodość – w życiu i w filmie – z uczuciami mieszanymi, wśród których nie brak także sentymentu, ale i dotkliwej autoironii, zawstydzenia, goryczy...” (z: Wiktor Woroszyński, „Więź” 1977, nr 5-6. fragment dostępny na stronie [Akademii Polskiego Filmu](http://www.akademii-polskiego-filmu.pl)).

Z zacytowanych słów Woroszyńskiego warto zwrócić szczególną uwagę na „czarno-białą wiarę”. W dokumencie wiele zarejestrowanych zdarzeń zostało zainscenizowanych, aby móc zbudować pewną iluzję. Wymuszone uśmiechy pracujących murarzy, grająca pod naciskiem wzniosła, optymistyczną muzykę orkiestra czy wyreżyserowane reakcje zgromadzonej wokół publiczności, w gruncie rzeczy składają się na zakłamany obraz. W filmie brakuje autentycznych pozytywnych emocji i kolo-

rów, naturalnego ciepła; prezentowane w nim wartości oraz idea są utopijne, podobnie jak wiara grupy przodowników pracy z Mateuszem Birkutem na czele.

POSTACI

- Czy w filmie występuje jeden główny bohater, czy można ich wskazać kilku?
- Kim jest tytułowy człowiek z marmuru?

PODPowiedź: Powyższe pytanie można zadać w obrębie ćwiczenia. Uczniowie piszą swoje wyobrażenia na temat tego, kim jest „człowiek z marmuru”. Następnie wybierają z filmu postać z adekwatną ich zdaniem do tego miana charakterystyką. „Człowiekiem z marmuru” może być Mateusz Birkut – jako dzielny pracownik, który nie tylko dosłownie budował domy z marmuru, lecz także ze względu na swoją silną osobowość jawił się w oczach społeczeństwa jako człowiek niezniszczalny, stabilny emocjonalnie i nieustannie wyznający pewien obrany system wartości. „Człowiekiem z marmuru” może być również Agnieszka – ambitna, pokonująca rozmaite przeszkody młoda reżyserka, która wytrwale dąży do realizacji wyznaczonych przez siebie celów.

MUZYKA I DŹWIĘK

- Jakie elementy muzyki diegetycznej oraz niediegetycznej słyszymy w dokumencie?

PODPowiedź: Dźwięk diegetyczny stanowi integralną część świata przedstawionego (np. muzyka grana przez zespół występujący w filmie); źródło niediegetycznego natomiast znajduje się poza obrębem świata przedstawionego (np. komentarz pozakadrowy narratora albo przygotowana przez muzyka kompozytora)

- Jaka muzyka pojawia się w filmie? Jaką rolę odgrywa?

PODPowiedź: Ścieżka dźwiękowa do „Człowieka z marmuru” jest bardzo zróżnicowana i zawiera wiele elementów rzadziej spotykanych w obrębie muzyki filmowej – zwłaszcza w dekadzie lat 70. Przykładowo pojawiają się akcenty elektroniczne, nadające muzyce współczesności, postępowości. Wiele utworów jest zdynamiczowanych, mających szybkie tempo i znakomicie wpisuje się w postawę Agnieszki oraz ekspresywny styl gry Krystyny Jandy. Progresywność ścieżki dźwiękowej, świadcząca o pewnych zmianach, które zachodziły w obszarze muzyki w dekadzie lat 70., symbolicznie oddaje także nowoczesność protagonistki – Agnieszka jest przedstawicielem młodego, nowego pokolenia reżyserów, która swoimi działaniami może z jednej strony rzucić świeże spojrzenie na minione zdarzenia, z drugiej wyznaczyć przyszły kierunek postępowania dla filmowców.

MOTYWY

- Motyw autotematyzmu. Co „Człowiek z marmuru” mówi na temat procesu powstawania filmu?
- Motyw propagandy. Kreowanie Mateusza Birkuta na bohatera swoich czasów. Budowanie iluzji pozytywnych relacji pomiędzy władzą a społeczeństwem i wyznawania pozytywnych, poprawiających ogólny stan życia wartości.
- Motyw poświęcenia. Agnieszka oddaje się swojej pracy w zupełności. Jest zdolna nawet do przekroczenia pewnych granic, ryzykując tym, że już na samym początku kariery może zostać ukarana, a prawa do kręcenia danego filmu oraz sprzęt techniczny jej zabrane. Przekracza granice związane nie tylko z obowiązującym prawem, lecz także moralne – przykładowo naciskając żonę Mateusza Birkuta na zwierzenie się z relacji z mężem, pomimo że dla rozmówczynie stanowi to niezwykle bolesne doświadczenie.
- Motyw kariery. Zarówno Agnieszka, jak i Mateusz Birkut mają szansę osiągnąć sukces jako jednostka. W obydwu przypadkach na pewnych etapach kariery zaczynają się pojawiać jednak upadki, momenty kryzysu, chwile zwątpienia, czy konflikty z producentami/aparatem władzy. Birkut przebywa drogę od społecznego bohatera do człowieka przegranego. Agnieszka, pomimo

powracających trudów, wynikających z niemożności nawiązania porozumienia z redaktorem, ostatecznie stawia na swoim i przypuszczalnie dokończy pracę nad filmem.

NARRACJA

- Czy prowadzona narracja ma charakter obiektywny czy subiektywny?

PODPOWIEDŹ: Narracja w dużym stopniu jest subiektywna, ponieważ opiera się na relacjach osób, z którymi rozmowy przeprowadza Agnieszka. Są to wspomnienia dotyczące wydarzeń z bliższej lub dalszej przeszłości, przefiltrowane przez pamięć konkretnych osób.

- Czy poza klasycznym trójpodziałem na wstęp, rozwinięcie oraz zakończenie możemy wskazać inne charakterystyczne dla struktury scenariusza elementy, np. punkt zwrotny albo kulminacyjny?

PODPOWIEDŹ: Zagadnienie narracji, struktury scenariusza oraz zasad dramaturgicznych przybliżyć można poprzez lekturę publikacji dostępne online:

Jacek Ostaszewski, *Narracja*, w: „Słownik filmu”, red. Rafał Syska, Krakowskie Wydawnictwo Naukowe, Kraków 2010

Piotr Wereśniak, *Alchemia scenariusza filmowego*

MIEJSCE AKCJI

- Gdzie rozgrywa się akcja filmu?
- Czy można wskazać lokacje, które powracają na ekranie?

PODPOWIEDŹ: Warto zwrócić uwagę na to, że Agnieszka bardzo rzadko pojawia się powtórnie w danym miejscu. Młoda reżyserka jest nieustannie na tropie swojego ekranowego bohatera, stale się przemieszcza i kolejna rozmowa, którą odbywa, zawsze odbywa się w nowym otoczeniu, co potęguje w widzu przekonanie, że kręcenie filmu wymaga od autorki sporego zaangażowania, długich podróży, nad wyraz częstych zmian położenia. Nawet dom Agnieszki poznajemy dopiero w finałowej części filmu, gdy kobieta straciła już przywilej przygotowywania materiału o Mateuszu Birkucie. Jedynymi miejscami, które powracają na ekranie, są te stricte przynależne do środowiska filmowego, przykładowo udostępniana przez montażystkę sala projekcyjna czy korytarz w siedzibie telewizji.

MONTAŻ

- Jakie tempo cechuje film Andrzeja Wajdy?
- Jakie rodzaje montażu zauważamy w filmie?

PODPOWIEDŹ: Warto zauważyć obecność przede wszystkim montażu równoległego. Na ekranie jednocześnie opowiadane są bowiem dwie historie – Agnieszki, która kręci swój film dyplomowy oraz Mateusza Birkuta, przodownika pracy z okresu stalinizmu.

III. POMYSŁY NA ĆWICZENIA

PISANIE I CZYTANIE

- Uczniowie dzielą się na cztery grupy. Każda z nich otrzymuje do zredagowania jedno z pojęć: **autotematyzm, manipulacja, propaganda, socrealizm**. Uczniowie wypisują własne skojarzenia z przydzielonym terminem, po czym zapoznają się z objaśnieniami dostępnymi na stronach **Słownika języka polskiego PWN** oraz **eSzkola.pl**. Sprawdzają spójność naukowych opisów z ich skojarzeniami. Następnie redagują własne objaśnienie danego terminu. Warto, aby uczniowie przygotowane objaśnienie wzbogacili o przykład z dziedziny mediów, sztuki i kultury, lecz innej niż sztuka filmowa, np. propaganda w literaturze czy manipulacja w środkach masowego przekazu (telewizja, prasa, radio, Internet).
- Uczniowie tworzą chronologiczny plan wydarzeń ukazanych w filmie.
- Uczniowie piszą charakterystykę Mateusza Birkuta. Określają jego cechy charakteru oraz osobowości. Odpowiadają także na pytanie, dlaczego to właśnie jego wybrano na bohatera filmu Jerzego Burskiego o przodownikach pracy. Jakie cechy osobowości młodego mężczyzny mogły o tym zdecydować? Co czyni go człowiekiem reprezentatywnym? Czy praca z nim jako bohaterem filmu mogła być łatwa czy wymagająca?

PODPowiedź:

Wstępny opis charakterystyki Mateusza Birkuta, na którym uczniowie mogą oprzeć przygotowanie własnej, znajduje się w **opracowaniu** Hanny Szpulak.

- Uczniowie piszą rozprawkę na temat: „Metamorfoza Mateusza Birkuta w filmie „Człowiek z marmuru”. W utworze Andrzeja Wajdy wielu bohaterów przechodzi pewne przeobrażenia, zyskują świadomość istotnych rzeczy. Przykładowo Agnieszka, która odkrywa zakłamanie języka, nieukazywanie rzeczywistości takiej, jaka jest. Największy łuk postaci dotyczy jednak Mateusza Birkuta - skromny, nieco zagubiony młody mężczyzna z małej wsi, którego początkowo wydarzenia przerażają i na skutek swojej naiwności oraz poddania się manipulacji zostaje przodownikiem pracy, przeobraża się w ludowego buntownika, mającego świadomość własnej sytuacji i niepozwalającego pozbawić się godności. W rozprawce warto zwrócić uwagę na momenty czy sceny, w których Birkut prezentuje rozmaite oblicza, okazuje zachodzące w jego osobowości zmiany.
- Uczniowie piszą charakterystykę Agnieszki. Określają jej cechy charakteru oraz osobowości. Odpowiadają także na pytania, jakim jest reżyserem; czy pełni jakąś symboliczną rolę.

PODPowiedź: Agnieszka pełni w filmie rolę medium – współcześnie opowiedziane przez nią zostaje wydarzenie lat 50. Dla młodej bohaterki epoka stalinizmu jest już zamierzchłą przeszłością, zatem jako przedstawicielka nowego pokolenia i nośnik aktualnych treści, wykazująca w szczególności sposób zainteresowanie konkretnym periodem historycznym własnego kraju, łączy minione z bieżącym.

- Uczniowie piszą rozprawkę na temat: „Idea przodownictwa w »Człowieku z marmuru«”.

PODPowiedź: W utworze Andrzeja Wajdy z pewnym dystansem, momentami świadomie zastosowaną ironią, zostaje ukazana idea przodownictwa. Z jednej strony nie brakuje zawartych w nim materiałów propagandowych, które pokazują możliwości manipulacyjne oraz potęgę środków masowego przekazu, z drugiej niektóre sceny należy rozpatrywać pod kątem postawionego przez twórcę pytania: na ile faktycznie idea przodownictwa stanowiła próbę wyrwania się z dna Europy i rzeczywistego stworzenia symbolu polskiego awansu oraz symbolu czynu, jakim w zamyśle była Nowa Huta, a w jakim stopniu pozostawała tylko przejawem mactwa.

- Wybrany uczeń staje przy tablicy i pisze hasło „autotematyzm w »Człowieku z marmuru«”. Następnie pozostali członkowie klasy podają sceny lub cechy utworu Andrzeja Wajdy, które czynią z niego wypowiedź filmową, której przedmiotem jest samo medium.
- Uczniowie tworzą listę innych filmów, które cechuje autotematyzm.

SŁUCHANIE I MÓWIENIE

- Przypomnij uczniom scenę kulisów powstawania dokumentu Jerzego Burskiego o Mateuszu Birkucie (50:33-1:24). Następnie porozmawiaj z nimi o niej, pytając przykładowo o to, jak przebieg proces powstawania filmu; jaka atmosfera panuje na planie; przedstawiciele jakich zawodów filmowych widzimy w scenie; czy w bohaterach dokumentu wraz z postępem nad zdjęciami zachodzą jakieś zmiany; jaką rolę pełni obecna na placu budowy orkiestra.

ZADANIA AKTYWIZUJĄCE

- Uczniowie zostają podzieleni na dwie grupy. Jedna zapisuje na kartce argumenty świadczące o tym, że postać Agnieszki to alter ego Andrzeja Wajdy, druga natomiast, że jest nią Jerzy Burski. Uczniowie mogą korzystać z pomocy źródeł internetowych, aby zgłębić życiorys autora „Człowieka z marmuru” oraz innych reżyserów kręcących filmy w epoce Polskiej Szkoły Filmowej czy Kina Moralnego Niepokoju. Następnie odbywa się dyskusja i podzielenie się z przeciwną grupą spostrzeżeniami.

PODPOWIEDŹ: Agnieszka zmagają się z różnymi przeciwnościami. Przykładowo w jednej ze scen żali się ojcu, że telewizja zabrała jej taśmę i kamerę, na skutek czego nie można dokończyć filmu o Birkucie. Wątek nie pojawił się przypadkowo, ponieważ Andrzej Wajda o długich i niełatwych zmaganiach z aparatem władzy czy środowiskiem producenckim wiedział doskonale z autopsji i także jako młody filmowiec z podobnymi kłopotami spotykał się w dekadzie lat 50. (oraz jako już starszy artysta w czasach późniejszych).

Natomiast w czołówce propagandowego dokumentu Jerzego Burskiego pojawia się nazwisko Andrzeja Wajdy jako asystenta filmowej postaci. Reżyser „Człowieka z marmuru” dokonuje wobec tego demaskacji praktyk filmowej propagandy w okresie stalinowskim z jednoczesnym ujawnieniem, że sam w nich czynnie uczestniczył. Można to postrzegać jako wyznanie własnej winy czy formę osobistego rozliczenia z tym rozdziałem swojego życiorysu. Jerzy Burski jako artysta dawnego pokolenia zaczyna z upływem czasu nawiązywać bliższą relację z Agnieszka, wykazując aprobatę dla jej postawy, zatem dochodzi do identyfikacji z nowopokoleniową myślą. Wajda jako dojrzały, doświadczony filmowiec czyni to samo, starając się zerwać z tym, co robił w przeszłości jako młody twórca.

ĆWICZENIA PRAKTYCZNE

- Uczniowie otrzymują pracę domową. Mają za zadanie poszukać w Internecie lub w książkach nieznanego im historycznego bohatera, który jakąś czynnością zapisał się w dziejach kraju lub świata. Następnie zgłębiają jego życiorys oraz osiągnięcia, zapisując po kolei informacje, na które trafiali i to, w jaki sposób przechodzili od jednego źródła do drugiego. Na koniec, na podstawie swoich działań budują pewną narrację - mają za zadanie opowiedzieć reszcie klasy o tym, jak trafili na bohatera oraz o kolejnych krokach, które pozwoliły im poznać jego życie. Mogą to przedstawić przy pomocy prezentacji, np. pokazując fotografie z bohaterem, czy zeskanowane materiały, do których udało im się dotrzeć. Przygotowują również zestaw pytań, które zadaliby bohaterowi, gdyby udało się z nim spotkać bezpośrednio.
- Uczniowie otrzymują pracę domową. Mają za zadanie zapoznać się z plakatem „Człowieka z marmuru” autorstwa Marcina Mroszczaka. Następnie w formie wypowiedzi pisemnej analizują poster – wskazują cechy graficzne dzieła, kto jest na nim obecny, zawartą symbolikę.

KSZTAŁCENIE WIELOKIERUNKOWE

- Uczniowie tworzą na tablicy oś czasu, na której zaznaczają rok 1952 (odsłonięcie portretu Mateusza Birkuta) oraz 1976 (rozmowa Agnieszki z redaktorem). Następnie dzielą się na zespoły i każda otrzymuje inne zagadnienie: sztuka i kultura, wydarzenia polityczno-społeczne w kraju, wyda-

Filmoteka Szkolna

rzenia na świecie, nauka i rozwój techniczny. W obrębie osi czasu wypisują znane im wydarzenia/nazwiska/pojęcia, które mają powiązanie z danym rokiem/epoką historyczną pomiędzy wyznaczonymi latami 1952-1976. Na końcu dyskutują, w jaki sposób czynniki te mogły warunkować powstanie filmu – jego tematykę, formę oraz przesłanie.

- Uczniowie zapoznają się z hasłem „**Kino Moralnego Niepokoju**” autorstwa Tadeusza Lubelskiego ze *Słownika Filmu*. Z tekstu wypisują wskazane przez autora główne cechy nurtu Kina Moralnego Niepokoju. Następnie przygotowują prezentację multimedialną. Starają się zobrazować daną cechę za pomocą wybranego przez siebie i umieszczonego na slajdzie kadru lub ujęcia z filmu. Dzięki temu mogą dowiedzieć, że dana cecha, np. współczesny temat czy wiarygodne aktorstwo, obecna jest w „Człowieku z marmuru” i czyni film Andrzeja Wajdy przedstawicielem Kina Moralnego Niepokoju.

Wykorzystano format analiz filmoznawczych przygotowany na podstawie opracowań British Film Institute.

Organizatorzy:

